

ΙΤΑΛΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

ΤΟΥ ΓΙΩΒΑΝΝΙ ΡΑΡΙΝΙ

Ο ΔΑΙΜΟΝΑΣ ΜΟΥ ΕΙΠΕ...

δλη μου τη ζωή, τέσσερες-πέντε μονάχα φορές μίλησα πού το Διάβολο, μά, χωρίς καμμία αμφιβολία, απ' όλους τους σημερινούς ανθρώπους, σε μένα δείχνει τη μεγαλύτερη φιλία κι'

έγω τον ξέρω πού βαθειά απ' όλους. Μου φέρνεται—και το βερβαιό μου αυτό με κάποια περιφάνεια, πού δεν ζητάω καθόλου να τη χρίνω—τόσο συγκαταβατικά και τόσο καλόβολα, ώστε, συχνά, κατορθώνει να με συγκινή.

Όταν βρίσκομαι μαζί του είμαι όλος αυτιά. "Η μάλλον, όχι : δλος αυτιά και όλος μάτια.

Ο Δαίμονας, έτσι τουλάχιστον όπως μου παρουσιάζεται ως τώρα, έχει μιὰ εμφάνιση καθόλου συνηθισμένη : Ψηλός και πολύ χλωμός, είναι άρκετά νέος άνθρωπος, αλλά έχει τη νεότητά που δείχνει πως έζησε πολύ και πού εινε πού θλιμμένη κι από τα γερατιά. Τό πρόσωπό του, πελιδνό και μακρουλό, δεν έχει άλλα αξιοσημείωτα χαρακτηριστικά από τα λεπτά του χείλη, σφιχτά κλεισμένα πάντοτε, και μιὰ ρυτίδα, μοναδική και βαθειά, που υψώνεται κατακόρυφα ανάμεσα από τα βλέφαρα και χάνεται σχεδόν στις ριζές των μαλλιών του. Δεν κατάλαβα ποτέ τί χρώμα έχουν τα μάτια του, γιατί ποτέ δεν μπόρεσα να τα κοιτάξω περισσότερο από μιὰ στιγμή, και ούτε και τό χρώμα των μαλλιών του ξέρω, γιατί τάχει κρυμμένα όλα κάτω από ένα μεγάλο μεταξωτό μπερέ, πού δεν τό βγάζει ποτέ. Φοράει με σοβαρότητα μαφια ρούχα και τό χέρι μου εινε πάντα γανφοφορεμένα μ' ένα τρόπο άνογο.

Πολύ σπάνια, τις σημερινές ημέρες, άποφασίζει κι' έρχεται στη γη. Κάποτε, μάλ.στα, μου όμολογούσε με ύφος θλιμμένο ότι οι άνθρωποι έπαψαν πού να τον ενδιαφέρουν. Δεν έχουν ούτε μυαλό, ούτε ψυ-

δικαιοσύνη, ή Μπίλλ.

Έκείνη τότε γέλασε και είπε :

—Τι θαυμαστό όξυνόρεκα έχ μέρους του ήρωος της κομωδίας. Τό κακότυχο πλάσμα δεν είχε τη γνώση τουλάχιστον να μην έκτεθι σ' αυτή τη βροχή : Μά τό διάβημά της ή τραγωδία μετατρέπεται σε κομωδία... Κι' όμως να πού έσώσε τον άγανακμένο της, από μιὰ γρηά φεύτρα σάν έμένα...

Συνφορμεμένη ή Αδωνα εξακολούθησε ώστόσο να διατηρή τό χαμόγελο στο χείλη της και πρόσθεσε :

—Τέτοιος εινε και θά εινε πάντοτε ό κόσμος, ήτοιαιτέ φιλε μου Τό βέβαίο εινε ότι έπληξα πια τόσον καιρό εδώ στο Λονδίνον. Θά ταξιδέψω. Αλήθεια κορυάζεται κανείς να χαμογελά άδίκαια πότε στον έναν και πότε στον άλλον.

Στό μεταξύ, ή Αντίελα είχε έλαττρέψει στο διαμέρισμά της. Ήταν παγωμένη και τό σπίτι της φάνηκε κρύο, χωρίς ζωή. Ρίγχνε και δυνατά είπε :

—Οέ μου, άς φέρη άποτέλεσμα ή προσπάθειά μου. Άς γυρίση πίσω οέ μένα !

Η νεαρή γυναίκα γδύθηε και φόρεσε μιὰ ρόμπα του σπιτιού. Κατόπι πήρε κάτω από τό στρώμα του κρεβατιού της τό ήμερολόγιό της και έγγραψε τά εξής :

«Απόψε έπαιξα τό τελευταίο μου άτού. Έπαιξα στην τύχη. Πιθανόν να μη γυρίση ποτέ πια σέ μένα. Αλλά ήταν τό μόνο πού...

Με μιὰ γρηγορή κίνησι ή Αντίελα έχωσε τό βιβλίο στον κρυφώνα του. Είχε άκούσει τον γνωστό ήχο τό κλειδιού πού γύριζε στην κλειδαριά της έξωπορτας. Έτρεξε και καθήσε μπροστά στην τουαλέτα της και τη στιγμή πού άνοιξε ή πόρτα προσποιήθηκε πως πονδράριζε τό πρόσωπό της.

Κι' ενώ ή καρδιά της χτυπούσε μ' άγωνία, μ' άδιαφορία τάχα, είπε :

—Α ! Έσύ είσαι Μπίλλ ! Σε περιμένα, άγανακμένο μου !

Ο Τζοβάνι Ραρίνι, ό συγγραφέας του διηγήματος πού δημοσιεύουμε στις σελίδες αυτές, ειν' ένας απ' τους μεγαλύτερους διανοούμενους της σηγχρόνου Ιταλίας. Τά έργα του έχουν μεταφρασθή σέ όλες τις ευρωπαϊκές γλώσσες και τό γνωστότερο απ' αυτά «Η ζωή του Χριστιού» θεωρείται ως ένα από τά πάγκοσμια άριστοτεργήματα. Τό διήγημα του πού σάς μεταφράζουμε σήμερα ειν' ένα από τά όραιοτερα κ' ή θα εξακολουθήσουν, στά προσεχή φύλλα και άλλα διηγήματα του Ραρίνι, εξ' ίσου όραιοτα.

χή, ούτε πνοή, ίσως μάλιστα να μην έχουν και αίμα άρκετά κόκκινο για να υπογράνουν μ' αυτά τό συμβόλοιο πού θά κάνουν μαζί του, πουλώντας τον την ψυχή τους.

Παρ'όλ' αυτά, όταν πλήττει μερικές ημέρες στο βασίλειό του, όπου τόσο πλήθος συνωστίζεται, έμχειται άνάμεσα μας. Κανένα όμως δεν τό αντιλαμβάνεται γιατί οι άνθρωποι δεν τον άναγνωρίζουν πια

και περνούνε πλάι του, νομίζοντας τον για κάποιον απ' τους όμοιους τους, χαμογελώντας του και χειραγωγώντας τον με μιὰ σιγουριά πού φοβίζει. Μά έγω αισθάνομαι πάντοτε το άλλάκι κι πού άφηνει πίσω του κι' άναζητώ την ευχαρίστησι της συντροφιάς του. Η συνομιλία με τό Δαίμονα ειναι ή πού όφέλιμη κι' ή πού ευχάριστη απ' όλες ξέρω. Ειν' αυτές πού σέ κάνουν να καταλάβεις τον κόσμο—και προπάντων τον κόσμο πού έχουμε μέσα μας—πολύ καλλότερα απ' τά διάφορα συγγράμματα, μικρά και μεγάλα πού βρίσκονται στη βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου της Χαϊδελέβεργκ.

Δεν συνάντησα ποτέ πλάσμα πού καλόβολο απ' τό Λιάβολο. Ξέρει τόσο τέλεια τί πράγματα παράνομα, κακά, αίσχρα και πτηνόη μπορεί να κάνει ό άνθρωπος, ώστε τίποτε δεν τον εαφνιάζει και τίποτε δεν τον κάνει γάνακτι. Μου φαίνεται κάποτε ό πού χριστιανός άπό όλους τους χριστιανούς πού βρίσκονται στον κόσμο. Έχει συνηώσει μάλιστα κ' Έκείνον πού τον καταδίκασε και τον έδιωξε απ' τον παράδεισό του.

Όταν μιλάει γι' αυτό πρωάδεχεται ότι ό Παντοδύναμος έκανε μιὰ δίκαιη πράξι, γαρμίζοντας τον από τά ύψη τ' ουρανού, γιατί ένας βασιλιάς δεν μπορεί ν' άνεχθεί γάρω του τη παρουσία πλάσμάτων πολύ περήφανων και πολύ άπειθήρχτων.

«Αν ήμουν στη θέσι του—μού όμολόγησε κάποτε—θά καταδίκαζα τον άντάρτη σέ μιὰ τιμωρία πού άσχημη. Θά τον έκανα άνίστομα να δρώσι, να κινήθι. Άπεναντίας, ό Θεός, δείχτηκε σέ μένα μεγαλόψυχος κ' έπεικής : μου έδωσε τον τρόπο να εξακολουθήσω τη σταδιοδρομία για την όποία ήμουν πλάσιμος. "Αν ειν' αλήθεια ότι σήμερα θνήσκω λίγο μαζί μου, δεν μπορώ ώστόσο να έχω παράνομα μαζί του θά έπληττα πολύ περισσότερο μέσ' στη μακαριότητα του παραδείσου του».

Ο Διάβολος δείχνει και πρds τους ανθρώπους μιὰ καλwsνή ήλιο ειρωνική, μαζί με κάποια περιφρόνησι πού, πρέπει να ή όμολογήσει, δεν κατορθώνει πάντοτε να

την χρίνη. Έχει ως έργο του να εινε ό δημώος των θνητών, μά ή μακριά συνήθεια τον έκανε λιγότερο άγριο και λιγότερο τρεμερό. Δεν εινε πια ό Δαίμονας με την ούρα και τά χέρια, ό διαυδωρομία και τερατώδης Δαίμονας του μεσαιώνος πού έμπαινε μέσα στο μοναστήρι για να οκτανάλιη τις παρθένους και πήγαινε με την έφημο για να ζυπήνη τον έρωτικό πόθο στους άγιους έρημικούς.

Κατάλαβε πια πού ό πειρασμός εινε σήμερα έντελώς άρρητος. Οι άνθρωποι άμαρτάνουν σήμερα απ' έαυτού τους, φυσικά αυθόρμητα και δεν έχουν καμμία άνάγκη να τους βάλλι ό δαίμονας σέ πειρασμό για ν' άμαρτήσουν. Τους άφηνει ήσυχους κ' εκείνοι τρέχουν μόνοι τους πρds αυτόν, όπως τό νερό κυλάει μόνο του σέ μιὰ κατηφορία.

Νά γιατί δεν θεωρεί πια τους ανθρώπους πού πρέπει να τους άφανίσει, μά σαν πιστούς υπηκόους διατεθειμένους πάντα να του πληρώσουν τό ήρω του χωρίς μουρηδρες. Τόσο πού τά τελευταία χρόνια έχει γεννηθή μέσα, του για μά τους ανθρώπους, κάποιος οίκτος πού δεν δάχνει βέβαια την περιφρόνησι του, αλλά την όξυνει και τη συγκυλίπτει. Αδτι ή γνώμη μου εινε πεισιθυσι μετά την τελευταία του συνάντησι μαζί του, κατά τη διάκριση της όποιος μου άποκάλυψε ένα πράγμα πολύ σημαντικό για μάς όλους, πού ζητάμε κατά ή ψη ή ό ν, κάτι πέραν του τό κόσμου του του.

Τόν συνάντησα, για τελευταία φορά, σ' έναν απ' τους έρημικούς

Έβάδιζε και διάβαζε ένα μικρό βιβλίο με μαυρο δέσιμο.

εκείνους δρόμους των περιχώρων της Φλωρεντίας, που προχωρούν ανάμεσα σε δυο τούχους γραζίσους, πάνω απ' τους οποίους εξέχουν ή φυλάσσονται των Ελλήνων. Έβριδιζε και διάβαζε ένα μικρό βιβλίο με μαυρο δέσιμο και γελούσε μέσα του, όπως αυτός μονάχα ξέρει να γελάει.

Τὸν πλησίασα.

Μόλις με είδε, έκλεισε τὸ βιβλίο του, με πήρε ἀπὸ τὸ μπράτσο κι' ἄρχισε νὰ μὲ μιλάει ἔτσι :

— Ξέρω αὐτὸ τὸ μικρὸ βιβλίο πρὶν ἀπὸ αἰῶνες : Εἶνε ἡ 'Αγία Γραφή. Τὴ διαβάξω γάθε τόσο, ὅταν νοιώθω τὴν ἀνάγκη νὰ κάνω λίγο κέφι. Αὐτὴ διαβάξω σήμερα, εἶνε ἡ 'Αγγλικὴ μετάφρασι. 'Εχω ἀντιληφθῇ ὅτι ἡ 'Αγγλικὴ γλῶσσα ἀποδίδει περίφημα τὴν Παλαιὰ Διαθήκη, ἐνὼ γιὰ τὴν Καινὴ προτιμῶ τὴν Ἰταλική.

Ἀπὸ τὴν ὥρα, ξαναδιαβάξω, γιὰ χίλιστὴ φορά, τὰ πρῶτα κεφάλαια τῆς Γενέσεως. Καταλαβαίνετε, βέβαια, τὸ λόγο : Παίξω σ' αὐτὰ ἕνα σημαντικό ρόλο καὶ ἐκτὸς ἀπὸ τὴν περιγράφει μου, αἰσθάνομαι, καὶ χαμνιά φορά καὶ λίγη ματαιοδοξία. Εὐχαριστιέμαι, πραγματικὰ νὰ ξαναβλέπω τὸν ἐαυτὸ μου με τὴν μορφή τοῦ ἐρπετοῦ, τυλιγμένο γύρω ἀπ' τὸ δέντρο, ὅπως με παριστάνουν οἱ παλιές χαλκογραφίες, καὶ γέρνω τὸ μαυριδερό κεφάλι μου πρὸς τὸ τρυφερό καὶ γυμνὸ κορμὶ μιᾶς Εὔας με τρυφερά θέληγ-τρα.

Μὰ εἶνε, πραγματικὰ, κοίμα πού ἡ ἱστορία τοῦ πειρασμοῦ μεταβλήθηκε ἔτσι ἀπὸ τοὺς ιστοριογράφους τῆς, σκλάβους τοῦ Θεοῦ... Λογαριάζω μιὰ μέρα νὰ κάνω μιὰ διορθωμένη ἔκδοσι τοῦ βιβλίου, κι' ὅχι μονάχα διορθωμένη, μὰ κι' ἐπεξηγημένη, γιὰ τοὺς ἀγίους κι' εὐσεβεῖς συγγραφεῖς ἀπεχθάνονται ν' ἀναφέρουν σινναί τ' ὄνομά μου κι' ἀφῆσαν μέσ' στὸ σκοτάδι μερικὰ ἀπ' τὰ καλύτερα ἔργα μου.

Γιὰ νὰ ξαναγυρίσω στὸν πειρασμό, ἀγαπητέ φίλε, τὸ ἐπαυλαβάνω, ἡ ἀφήρησι τῆς Γραφῆς εἶνε ἀδιάντροπα ψεύτικη. Δὲν τὸ εἶπα ποτὲ σὲ κανέναν ἄνθρωπο, μὰ εἶστε νομίζω ἐκείνους, στὸν ὁποῖο μπορεῖ νὰ πῇ κανεὶς αὐτὸ πού κανένας ἄνθρωπος δὲν θὰ μπορούσε νὰ φανταστῇ μόνοι του. Θὰ σὰς ἐξολογηθῶ, λοιπόν, ὅτι δὲν ἦμουν, με τὴν πραγματικὴ σημασία τῆς λέξεως, ἕνας πειρα-
μός, ἕνας γιγαντίας.

«Ὅταν ἀπευθυνόμουν πρὸς τὴν Εὐα γιὰ νὰ τὴν σπρώξω νὰ δοκιμάσῃ τὸν ἀπαγορευμένο καρπὸ, δὲν εἶχα καθόλου τὴν πρόθεσι νὰ κάνω τοὺς ἀνθρώπους νὰ περιπέσουν στὴ δυσμένεια τοῦ Θεοῦ. Τὸ μόνο μου σχέδιο ἦταν νὰ ἐκδιηθῶ τὸν 'Ιεχωβά, ὁ ὁποῖος, καθὼς νόμιζα τότε, μὲ εἶχε φερθῇ ἀνάξια. 'Ηθελα, μὲ δυὸ λόγια, νὰ δημιουργήσω ἀντίπαλους στὴ δύναμι τοῦ καὶ δὲν ψευδόμενου καθόλου, ὅταν ἔλεγα στὴν Εὐα : «Φάτε ἀπ' αὐτὰ τὰ φρούτα καὶ θὰ γίνετε ὅμοια με ἐγὼ καὶ ὁ Θεός».

Τὴν ἔλεγα τὴν καθαρά ἀλήθεια, νὰ εἶστε γι' αὐτὸ βέβαιοι.

Τὸ ἀπαγορευμένο δέντρο ἦταν πραγματικὰ τὸ δέντρο τῆς Σοφίας, τῆς Γνώσεως, ὅχι μονάχα τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ κακοῦ, σύμφωνα με τὰ γραφόμενα τῶν 'Εβραίων. μὰ τοῦ ἀληθινοῦ καὶ τοῦ ψεύτικου, τοῦ ὁρατοῦ καὶ τοῦ ἀόρατου, τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, τῶν ζώων καὶ τῶν πνευμάτων.

Καὶ ξέρετε, φίλε μου, ὅτι ἡ γνώσις εἶνε δύναμις κι' εἰς τὴν θεὸς σημαίνει ἀκριβῶς τὴ γνῶσις καὶ τὴ δύναμι. Γι' αὐτὸ τὸ λόγο δὲν ἤθελα νὰ ξεγελάσω καθόλου τοὺς ἀνθρώπους, δείχνοντάς τους τὸν τρόπο νὰ γίνουν ὅμοιοι με τὸν 'Ιεχωβά. Τὸ συμφέρον μου ἦταν νὰ τὸ πετύχουν αὐτοί, γιὰτὶ ἤλπιζα στὴ βοήθειά τους, γιὰ νὰ κατακτήσῃ τὸν οὐρανόν.

Βλέπω σὰ μάτια σας ὅτι θέλετε νὰ μοῦ κάνετε μιὰ ἐρώτησι καὶ καναλαβαίνω ποιάν. Πῶς ὁ 'Αδάμ κι' ἡ Εὐα, μοιλονότι ἔφαγαν τὸν ἀπαγορευμένο καρπὸ, δὲν ἔγιναν θεοί, μὰ ἀπεναντίας διώχτηκαν ἀπὸ τὸν παράδεισο, ἀπὸ τὸ Θεό;

Θὰ σὰς ἐξηγήσω με δυὸ λόγια, ἂν θέλετε νὰ μ' ἀκούσετε, αὐτὸ τὸ μυστήριον.

Ἡ Εὐα, ἀπάνω στὴν ταραχὴ τῆς στιγμῆς, δὲν ἀντελήφθη ὅτι οἱ καρποὶ τοῦ δέντρου ἦσαν πολυάριθμοι καὶ διαφορετικοί, καὶ δὲν ἄ-

κουσε αὐτὸ πού τῆς ἔλεγα, γιὰ νὰ μάθῃ ὅτι δὲν ἔφτανε νὰ φάῃ μερικὸς ἀπ' τοὺς καρπούς, μὰ ὅτι ἔπρεπε ν' ἀπογυμνώσῃ ὁλόκληρο τὸ δέντρο ἀπ' τοὺς καρπούς του, γιὰ ν' ἀποκτήσῃ γάθε γνώσι.

Ἀπεναντίας, ἐκείνη μόλις ἔφαγε ἕναν καρπὸ, ἔλασε τὴν ἐτοιμότητα τοῦ πνεύματος τῆς γιὰ νὰ κόψῃ καὶ νὰ φάῃ καὶ ὅλους τοὺς ἄλλους. 'Ετοὶ ὁ 'Ιεχωβά πρόφτασε κι' ἀντελήφθη τὸν κίνδυνον καὶ τὸν ἀποσόβησε γιὰ πάντα καταδιώχνοντας τοὺς πρωτοπλάστους, σ' αἰωνία ἔξορία.

Ἄν ὁ 'Αδάμ καὶ ἡ Εὐα ἔτρωγαν ὅλους τοὺς καρπούς τοῦ θαυμαστοῦ αὐτοῦ δέντρου, ὁ Μέγας Γέρον δὲν ἔαχε πιά τὴν δύναμι νὰ τοὺς διώξῃ ἀπὸ τὸν παράδεισόν του. Θὰ γινόντουσαν θεοὶ ἐναντίον τοῦ Θεοῦ, καὶ κανένας ἄγγελος, ὅσο ὀπλισμένος κι' ἂν ἦταν με πύρινες ρομφαῖες, δὲν θὰ μπορούσε νὰ τοὺς κοληγήσῃ. Ο ΘΕΟΣ ΜΠΟΡΕΙΣ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΤΙΜΩΡΗΣΕ ΓΙΑΤΙ ΔΕΝ ΕΙΧΑΝ ΑΜΑΡΤΗΝ ΟΛΟΚΑΡΗΤΙΚΑ

Τὸ πρωτατορικὸ ἄμάρτημα χτυπήθηκε με τὴ θεία τιμωρία, γιὰτὶ δὲν εἶχε μεγάλη ἔκτασι. Τὸ ἴδιο συμβαίνει καὶ στὴ γῇ : ἕνα ἔργλημα τιμωρεῖται ἂν εἶνε μικρὸ κι' ἐξυμνεῖται κι' ἀνταμείβεται : ἂν εἶνε μεγάλον.

Ὁ ἄνθρωπος λοιπόν, αὐτὴ τὴ μακρινὴ μέρα, ἔλασε μιὰ ὑπερότερη εὐκαιρία νὰ γίνῃ Θεός : ἔλασε κι' ἐγὼ μιὰ ἀπὸ τίς ἀπάντες πιθανότητες νὰ ξαναγυρίσω στὸν παράδεισον.

Μὰ νομίζω, λαμπρὸ μου φίλε, καὶ σὰς τὸ λέω, ἂν καὶ σὺ οἱ ἄνθρωποι δὲν ἔχετε μεγάλη ἐμπιστοσύνη στὴς συμβουλὲς τοῦ Σατανά, νομίζω πῶς θὰ εἶναι καὶ τώρα ἀκόμα καιρὸς γιὰ ν' ἀποτελειώσετε τὰ φρούτα τοῦ δέντρου, πῶς εἶναι καὶ τώρα ὁ κόμος καιρὸς γιὰ νὰ γίνετε θεοί. Σιχάστε βέβαια πιά τὸ δρόμο τοῦ παραδείσου, μὰ ξέρω ἐγὼ ὅτι κάποιοι σπόροι τοῦ δέντρου συνεπάρθηκε ἀπ' τὸν ἀνεμο ἔξω ἀπ' τὴν 'Εδέμ κι' ἤρθε στὴ γῇ καὶ ὅτι τὸ δέντρο πού φέρει φρούτα ἀπὸ τὸ σπόρο αὐτὸ ἔγινε κιόλας δυνατό.

Σὲ σὰς ἀπόκειται νὰ τὸ ἀναζητήσετε μέσα στὰ δάση σας, νὰ τὸ μεγαλώσετε, νὰ τὸ ποτίσετε, μέχρις ὅτου νὰ δώσῃ μιὰ φορά, τοὺς καρποὺς του. Καὶ τότε—πιστέψετε τὸ γέρο σας φίλο πού ζηλιάρηδες δοῦλοι τοῦ Θεοῦ θέλουν νὰ σὰς τὸν παρουσιάσουν γιὰ ἐχθρό—τότε θὰ μπορούσατε νὰ τοὺς φάτε με τὴν ἡνέσι σας μέχρι κόρου, κι' ἡ ὑπό-

σχεσί μου θὰ πραγματοποιηθῇ.

Θέλετε ἀπὸ μὲνα κάποια ἔνδειξι, κάποιο σημάδι πού θὰ σὰς ἐπιτρέψῃ ν' ἀναγνωρίσετε αὐτὸ τὸ δέντρο καὶ τοὺς καρπούς του; Δὲν μπορεῖ νὰ σὰς πῶ τίποτε. Πρέπει ν' ἀναζητήσετε τὰ ἴχνη τοῦ μόνου σας, με ὑπόμονη κι' ἐπιμονή. Κι' εἰδοποιήστε με μόλις θὰ πετύχετε τὸ σκοπὸ σας, γιὰτὶ τότε ἡ ἀποστολή μου θὰ τελειώσῃ, καὶ ἴσως ὁ καλὸς Θεός θὰ με ξανακαλέσῃ κοντά του.

Σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο τῆς ὁμιλίας του, ἡ φωνὴ τοῦ Δαίμονα ἔγινε λίγο μελαγχολικὴ. Ἡ βαθεῖα καὶ ἰσα κριτικὴ πού ὑπάρτει στὴ μέση τοῦ μετώπου του φάνηκε πῶς σκοτεινὴ. Στάθηκε μιὰ στιγμὴ σὰν νὰ τὸν βασάνιζε κάποια σκέψις, ἔπειτα ἐξακολούθησε τὸ δρόμο τοῦ σιωπηλῆς, κυττάζοντας τὰ πρῶτα ἀστρα πού τρεμόλαιπαν κιόλας στὸν λαγυγμένο οὐρανὸ τοῦ βραδυνοῦ.

GIOVANNI PAPINI

ΣΟΦΑ ΛΟΓΙΑ

Κάνετε δσον ἡμπορεῖτε οικονομία, ἔστω μικράς, ἂν δὲν σὰς περισσεύουν πολλά. Καταθέτετε αὐτάς εἰς τὸ Ταμειυτήριο τῆς 'Εθνικῆς Τραπεζῆς. 'Ετοὶ ἀσφαλίζετε ἑντελῶς τὰ λεπτά σας καὶ μαζί με τοὺς τόκους, σχηματίζετε σιγά—σιγά ἕνα σερβιστὸν κεφάλαιον ἀπαράγητον διὰ τὰ γεράματα καὶ διὰ κάθε ἔκτακτην ἀνάγκην τῆς ζωῆς σας.

'Εξακολούθησε τὸ δρόμο τοῦ σιωπηλῆς, κυττάζοντας τὰ πρῶτα ἀστρα.